

Súd: Krajský súd Trnava
Spisová značka: 10Co/218/2015
Identifikačné číslo súdneho spisu: 2713207073
Dátum vydania rozhodnutia: 07. 06. 2016
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Katarína Slováčková
ECLI: ECLI:SK:KSTT:2016:2713207073.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Trnave v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Kataríny Slováčkovej a sudcov JUDr. Zlatice Javorovej a JUDr. Gabriely Briškovej v právnej veci žalobcov: 1/ T. X., nar. XX. H. XXXX, bytom B., L. B. XXXX/XX a 2/ Q. X., nar. XX. Q. XXXX, bytom B., L. B. XXXX/XX, proti žalovanému: W. Q., nar. XX. Q. XXXX, bytom V. S. XX, toho času ÚVV a ÚVTOS Bratislava, za účasti vedľajšieho účastníka na strane žalovaného: Wüstenrot poisťovňa, a.s., so sídlom Karadžičova 17, Bratislava, IČO: 31 383 408, o zaplatenie 100.000 eur, o odvolaní žalovaného a vedľajšieho účastníka na strane žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Skalica zo 16. decembra 2014 č. k. 5C/322/2013-85, takto

rozhodol:

Odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa **p o t v r d z u j e**.

Žalobcom 1/ a 2/ náhradu trov odvolacieho konania nepriznáva.

o d ô v o d n e n i e :

Napadnutým rozsudkom súd prvého stupňa I. uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi 1/ sumu 50.000 eur a žalobkyni 2/ sumu 50.000 eur do 3 dní od právoplatnosti rozsudku, III. žalobcom 1/ a 2/ náhradu trov konania nepriznal, IV. žalovanému uložil povinnosť zaplatiť Slovenskej republike na účet Okresného súdu Skalica titulom súdneho poplatku sumu 6.000 eur do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Právne svoje rozhodnutie súd prvého stupňa odôvodnil ustanovením § 11, § 13 ods. 1 až 3 a § 15 O. z. (z. č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení zmien a noviel) a vecne tým, že vykonaným dokazovaním a to výsluchom účastníkov, svedkov, oboznámením sa s listinnými dôkazmi mal za preukázané, že v dôsledku neoprávneného zásahu práva na ochranu osobnosti vznikla žalobcom nenapraviteľná ujma a to strata ich syna, ktorý okrem toho, že bol ich dieťaťom, bol osobou, s ktorou sa mohli radiť a rozprávať o životných situáciách, mal byť pre nich v budúcnosti oporou a životnou istotou, jeho smrťou bolo právo žalobcov na ich súkromný a rodinný život narušené závažným spôsobom, pričom na charakter zásahu, spôsobenie smrti je vylúčené domáhať sa morálneho zadosťučinenia. Pri určení výšky priznanej nemajetkovej ujmy vychádzal súd prvého stupňa z okolností, že smrťou syna žalobcov T. X., ml. bola žalobcom spôsobená trvalá neodstrániteľná ujma v narušení rodiny a rodinných vzťahov a perspektívy života, pretrhla sa ich väzba k synovi založená na duševnej spätosti, rodičovskej láske, spolupatričnosti a vzájomnej perspektívy. Súd prvého stupňa nespochybnil, že i žalovanému sa po dopravnej nehode zmenil život neželateľným smerom, keď napriek jeho odsúdeniu a vykonaniu uloženého trestu odňatia slobody sa jeho život nevrátil do predchádzajúceho stavu a po celý zvyšok života bude niesť bremeno zodpovednosti. Z vyšetrovacieho spisu mal súd prvého stupňa za preukázané, že v kritickom čase dopravnej nehody syn žalobcov, T. X., ml. sa nachádzal a pohyboval mimo cesty a to v pravo 1,80 m od pravého okraja cesty a nebolo u neho zistené nesprávne používanie cestnej komunikácie. Pri určení výšky priznanej nemajetkovej ujmy súd prvého stupňa zohľadnil jednak závažnosť ujmy, okolnosti, ktoré mali vplyv na vznik nemajetkovej ujmy, mieru a závažnosť zavinenia žalovaného, ale aj to, v akej miere by mohla v konkrétnom prípade vo vzťahu k dotknutým osobám uvedená satisfakcia pôsobiť na

zmiernenie následkov zásahu. Vzhľadom k tomu, že žalobcovia budú stratu syna pociťovať po celý život, priznal každému zo žalobcov rovnakú sumu a to 50.000 eur. O náhrade trov konania rozhodol súd prvého stupňa v zmysle § 142 ods. 1 O.s.p. (z. č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení zmien a noviel) a v konaní úspešným žalobcom náhradu trov konania nepriznal, keďže si ju návrhom neuplatnili. Povinnosť žalovaného zaplatiť súdny poplatok odôvodnil ustanovením § 2 ods. 2 ZoSP (z. č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov), keď výška súdneho poplatku sa odvíja od priznanej sumy a podľa položky 1a je 6 % z priznanej sumy. Súd prvého stupňa vzhľadom na vyjadrenie vedľajšieho účastníka, že nie je povinný vyplatiť žalobcom uplatnený nárok ani v prípade úspechu žalobcov záverom do odôvodnenia rozsudku uviedol, že nad rámec rozhodnutia uviedol, že žalovaný je povinne zmluvne poistený za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a žalobcovia si nemajetkovú ujmu uplatňujú u žalovaného ako škodcu nie u poisťovateľa, poukázal na ustanovenie § 822, § 823 O. z. a § 15 ods. 1 z. č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, poukázal na rozhodnutie Súdného dvora EÚ Rozsudok Haasová, C-22/12 a dodal, že medzi škody, ktoré sa musia z povinného zmluvného poistenia uhradiť v súlade s prvou, druhou a treťou smernicou patrí aj nemajetková ujma ak možno náhradu tejto ujmy požadovať podľa vnútroštátneho práva.

Proti tomuto rozsudku súdu prvého stupňa podal v zákonnej lehote odvolanie žalovaný s tým, že ho skutkovo a právne odôvodní na výzvu súdu. Následne svoje odvolanie doplnil a navrhol, aby odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že ho zaviazá na zaplatenie sumy 5.000 eur každému zo žalobcov. Dôvodil, že dňa 23. júna 2012 spôsobil vážnu dopravnú nehodu, pri ktorej došlo k stretu s chodcom T. X., ktorý zraneniam podľahol a napriek tomu, že smrť syna žalobcov úprimne ľutuje má za to, že výška náhrady nemajetkovej ujmy je neprimerane vysoká a nevychádza z jeho finančných možností, keďže nedisponuje žiadnym hnutelným ani nehnuteľným majetkom, ani osobnými úsporami a v jeho vlastníctve je iba osobný automobil, ktorého hodnota je nepatrná, v súčasnosti je vo výkone trestu odňatia slobody, pričom má i vyživovacie povinnosti. Poukázal na rozhodnutie NS SR sp. zn. 40Cdo/139/2011 zo dňa 30. októbra 2012, ktoré zakotvuje pre určenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy taxatívne dve kritériá a to závažnosť vzniknutej nemajetkovej ujmy a ďalšie okolnosti, za ktorých k neoprávnenému zásahu došlo. Vyjadril opakovane nesmiernu ľútosť nad tým, čo spôsobil, dodal že túto nehodu nespôsobil úmyselne. Poukázal na ustanovenia z. č. 215/2006 Z.z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi, v zmysle ktorých sa priznáva, ak bola úmyselným násilným trestným činom spôsobená smrť poškodenému nárok na odškodnenie v sume 50-násobku minimálnej mzdy, avšak nakoľko išlo o nedbanlivostný trestný čin, má za to, že súd prvého stupňa nevysvetlil, aké kritériá vzal do úvahy a neodôvodnil neprimerane vysoké odškodnenie.

Proti tomuto rozsudku súdu prvého stupňa podal v zákonnej lehote odvolanie i vedľajší účastník na strane žalovaného, ktorý navrhol napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zmeniť tak, že odvolací súd žalovaného zaviazá na zaplatenie sumy 10.000 eur každému zo žalobcov. Dodal, že v slovenskom vnútroštátnom práve nie je náhrada nemajetkovej ujmy krytá v rámci povinného zmluvného poistenia. Poukázal na rozhodnutie Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 15Co/171/2012 zo dňa 15. mája 2013, z ktorého vyplýva, že poisťovňa vo veciach nárokov na náhradu nemajetkovej ujmy nie je vo veci pasívne legitimovaná. Namietol, že nárok na nemajetkovú ujmu vyplývajúci zo zásahu do práva na ochranu osobnosti v zmysle § 11 O. z. nemožno subsumovať pod žiadny z nárokov vymedzených v § 4 z. č. 381/2001 Z. z. o povinnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú motorovým vozidlom. V tejto súvislosti poukázal i na uznesenie NS SR sp. zn. 4Cdo/168/2009 z 20. apríla 2011, z ktorého je zrejmé, že platná právna úprava dôsledne rozlišuje medzi právom na náhradu nemajetkovej ujmy a právom na náhradu škody, právo na náhradu škody a právo na ochranu osobnosti fyzickej osoby podľa právnej úpravy teda predstavujú dve celkom samostatné práva, ktoré sú podmienené rôznou sférou ochrany zabezpečovanej Občianskym zákonníkom. Poukázal na odlišnosť nemajetkovej ujmy podľa § 13 ods. 2 O. z. od škody podľa § 420 a nasl. O. z., čo potvrdzuje tiež ustanovenie § 16 O. z., podľa ktorého kto neoprávneným zásahom do práva na ochranu osobnosti spôsobí škodu, zodpovedá za ňu podľa ustanovení tohto zákona o zodpovednosti za škodu. Podľa súčasnej platnej právnej úpravy možno teda nemajetkovú ujmu za zásah do osobnostných práv usmrtením blízkej osoby uplatňovať len mimo rámec inštitútu zodpovednosti za škodu, t. j. podľa § 11 a nasl. O. z.. Dodal, že na uvedených záveroch nič nemení ani rozsudok Súdného dvora z 24. októbra 2013 vo veci C 22/12 Katarína Haasová proti Rastislavovi Petříkovi a Blanke Halingovej. Skutočnosť, že náhrada nemajetkovej ujmy nespadá do rozsahu povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla potvrdzuje aj uznesenie Ústavného súdu ČR zo 4. marca 2014 č. II. ÚS 1226/13.

Namietal, že keďže škodu na zdraví nie je možné stotožniť s nemajetkovou ujmom spôsobenou zásahom do osobnostných práv, náhrada nemajetkovej ujmy nespadá do rozsahu povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla z toho dôvodu by nebola daná pasívna vecná legitímácia vedľajšieho účastníka a preto by súd žalobu voči poisťovni musel zamietnuť. Za základný dôvod odvolania považoval skutočnosť, že otázka náhrady nemajetkovej ujmy je v súčasnosti mimoriadne odborne diskutovanou témou, ktorá z najväčšou pravdepodobnosťou vyústi do zmeny súčasného zákonného znenia s možným krytím tohto nároku zo strany poisťovne. Poukázal i na nesprávnosť nepriamej retroaktivity. K výške náhrady nemajetkovej ujmy dodal, že túto považuje za neprímerane vysokú, keď náhrada nemajetkovej ujmy nie je náhradou za život, ale slúži len na zmiernenie následkov vzniknutej škody. Mal za to, že v konaní došlo i k porušeniu procesných ustanovení O.s.p. a princípu spravodlivého konania, keď napadnuté rozhodnutie nie je dostatočne odôvodnené a je nepreskúmateľné, keďže súd prvého stupňa neuviedol akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil.

K odvolaniu žalovaného a vedľajšieho účastníka na strane žalovaného sa vyjadrili žalobcovia, ktorí navrhli, aby odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny potvrdil.

Krajský súd v Trnave ako súd odvolací (§ 10 ods. 1 O.s.p.) po zistení, že odvolanie podali včas oprávnené osoby, účastníci konania (§ 201 a § 204 ods. 1 O.s.p.) proti rozhodnutiu, proti ktorému je odvolanie prípustné (§ 201 a § 202 O.s.p.) prejednal vec v medziach daných rozsahom a dôvodmi odvolania (§ 212 ods. 1 a 2 písm. b/ O.s.p.) bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 214 ods. 2 O.s.p.) a dospel k záveru, že odvolanie žalovaného i vedľajšieho účastníka na strane žalovaného nie je dôvodné, pretože rozsudok súdu prvého stupňa je vecne správny a je dôvodné ho v celom rozsahu potvrdiť (§ 219 ods. 1 a 2 O.s.p.). Rozsudok odvolacieho súdu bol verejne vyhlásený dňa 7. júna 2016 (§ 156 ods. 1 a 3 O.s.p.).

Odvolací súd po oboznámení sa s obsahom spisu dospel k záveru, že súd prvého stupňa vykonal dokazovanie v dostatočnom rozsahu potrebnom na vyhlásenie rozsudku, na základe vykonaných dôkazov dospel k správnym skutkovým zisteniam a vec i správne právne posúdil.

Odvolací súd nezistil žiaden dôvod, pre ktorý by sa nemal stotožniť s argumentáciou súdu prvého stupňa pojatou ním do odôvodnenia napadnutého rozsudku a podporujúcou zvolený spôsob rozhodnutia. Odvolací súd v celom rozsahu zdieľa i právny záver súdu prvého stupňa a s poukazom na ustanovenie § 219 ods. 2 O.s.p. odkazuje na správne a presvedčivé odôvodnenie písomného vyhotovenia napadnutého rozsudku. Navyiac je nutné zdôrazniť, že odvolatelia v odvolaní neuvádzajú žiadne nové zásadné skutkové či právne argumenty než tie, s ktorými sa vyčerpávajúci spôsobom vypořiadal už súd prvého stupňa.

Vedľajší účastník na strane žalovaného v odvolaní poukázal na rozdielnosť nároku na náhradu škody a nároku vyplývajúceho z práva na ochranu osobnosti. Odvolací súd uvádza, že proti rozlišovaniu medzi občianskoprávnymi nárokmi na náhradu škody a nárokmi majúcimi pôvod v zásahoch do práva na ochranu osobnosti zásadne nie je prečo namietat', pri zásahoch do osobnostných práv, prejavujúcich sa aj v majetkovej sfére osôb dotknutých takýmito zásahmi treba mať na zreteli ako to, že osobu povinnú na náhradu nemajetkovej ujmy zákon nekonkretizuje vôbec a v prípade ujmy majetkovej (škody) tak činí len odkazom na úpravu zodpovednosti za škodu, tak i to, že na problém prelínania sa úprav nárokov majúcich pôvod v ochrane osobnosti a nárokov zo zodpovednosti za škodu na zdraví (čo za použitia právneho argumentu „a minore ad maius“, čiže od menšieho k väčšiemu musí platiť aj na život) už relevantná rozhodovacia prax súdov taktiež upozornila najmä tým, že okolnosť nedostatočnosti odškodnenia podľa § 444 a nasl. O. z. i ako zadosťučinenia za ujmu na osobnostných právach považuje za dôvod pre požiadavku na ďalšiu satisfakciu podľa ustanovení na ochranu osobnosti (v tejto súv. por. napr. nález Ústavného súdu Českej republiky v jeho veci sp. zn. Pl. ÚS 16/04, prijatý ešte v čase nedostatku podstatných obsahových odchýliek v rozhodných častiach právnych úprav českého a slovenského občianskeho práva).

Ustanovenie § 16 O. z. použité v argumentácii vedľajšieho účastníka na strane žalovaného v jeho odvolaní je pritom zjavne žiadúce interpretovať (i v spojitosti s ďalšími ustanoveniami O. z. o ochrane osobnosti a náhrade škody) nielen tak, že osobou povolaiteľnou k zodpovednosti za škodu spôsobenú neoprávneným zásahom do práva na ochranu osobnosti je tá osoba, ktorá zodpovedá za spôsobenú škodu všeobecne (rozumej i za inú - najmä vecnú - škodu), ale následne (spätne) je treba tiež dovodiť, že v prípadoch možného zapríčinenia zásahu do práva na ochranu osobnosti inou osobou než tou,

ktorá zodpovedá za škodu, možno zodpovednosť škodcu za spôsobenú nemajetkovú ujmu vylúčiť iba vtedy, ak je buď celkom nepochybné, že k zásahu do práva na ochranu osobnosti celkom konkrétnej intenzity prišlo bez súvisu s plnením úloh, pre ktoré úlohu osoby branej na zodpovednosť (nech aj podľa zákona výslovne len za škodu) preberá niekto iný než priamy pôvodca zásahu (resp. i škody), alebo rovnako nepochybné, že k zásahu do osobnostných práv vyššie naznačenej intenzity by prišlo bez ohľadu na mieru danú spolupôsobením iných faktorov než počínania priameho pôvodcu zásahu. Pri takomto nazeraní na vec je nesporné, že žalovaný je pôvodcu zásahu do osobnostných práv žalobcov, nakoľko nebolo sporné, že k dopravnej nehode s následkom smrti syna žalobcov prišlo nedbanlivostným konaním žalovaného, ktorý bol v čase dopravnej nehody pod vplyvom alkoholu, porušil predpisy ohľadne premávky na pozemných komunikáciách prekročením rýchlosti, po dopravnej nehode z miesta odišiel a neposkytol pomoc osobám, ktoré pri dopravnej nehode zranil. Vina žalovaného bola už ustálená právoplatným rozsudkom Okresného súdu Skalica vo veci sp. zn. 4T/177/2012-560 zo 6. mája 2013 a tým bol súd v prejednávanej veci podľa § 135 ods. 1 poslednej vety O. s. p. viazaný.

K ďalším aspektom práva na ochranu osobnosti a nárokov z neho plynúcich potom tunajší súd poukazuje na stále použiteľné závery svojej ustálenej rozhodovacej praxe v príslušnej oblasti, na ktorých ani po rokoch nevidí dôvod nič meniť (za všetky por. tzv. pilotné rozhodnutie rozsudkom Krajského súdu v Trnave z 30. apríla 2007 č. k. 11Co/174/2006-188). Z týchto sa i v prejednávanej veci žiada zopakovať a úmerne okolnostiam prípadu z prejednávanej veci čiastočne tiež doplniť nasledovné :

Podľa už súdom prvého stupňa citovaného ustanovenia § 11 O. z. fyzická osoba má právo na ochranu svojej osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy, podľa ďalšieho rovnako už v prvom stupni citovaného ustanovenia § 13 ods. 1 O. z. fyzická osoba má právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov do práva na ochranu jej osobnosti, aby sa odstránili následky týchto zásahov a aby jej bolo dané primerané zadosťučinenie a napokon podľa odseku 2 druhého z tu citovaných ustanovení (i tohto citovaného už súdom prvého stupňa v odôvodnení napádaného rozsudku z prejednávanej veci) pokiaľ by sa nezdalo postačujúce zadosťučinenie podľa odseku 1 najmä preto, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jej vážnosť v spoločnosti, má fyzická osoba tiež právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch.

Pojem osobnosť býva väčšinou vnímaný z hľadiska jeho psychologickéj analýzy, podľa ktorej by sa (samozrejme s určitým zjednodušením) osobnosť dala vymedziť ako celok zahŕňajúci systém duševných, resp. i duchovných vlastností a tendencií jednotlivca, jeho charakterových rysov, schopností, postojov, potrieb, záujmov, temperamentu, vzdelania a iných obdobných prvkov. Takýto systém nevykazuje znaky statického, ale naopak pomerne dynamicky sa meniaceho systému formovaného nielen jednotlivými vekovými stupňami, ale i vnímanými skutočnosťami, spôsobom ich vnímania, rôznymi kultúrno-spoločenskými vplyvmi a v konečnom dôsledku vykazujúceho síce určité všeobecné vlastnosti vlastné tiež iným osobnostiam, na druhej strane však majúceho niektoré neopakovateľné rysy. Nemožno tu pritom opomínať ani fyzické zložky osobnosti fyzickej osoby predstavované takými parametrami, akými sú napr. úroveň zdravia konkrétnej fyzickej osoby, jej fyzické schopnosti a možnosti, pohlavie, rasa, výzor alebo stavba tela; pričom naprieč všetkými týmito zložkami sa tiahne aj uvedomovanie si jednotlivých opísaných vlastností (resp. aspoň niektorých z nich) ako samotnou fyzickou osobou (o ktorej osobnosť ide), tak i osobami prichádzajúcimi s ňou do kontaktu (s rôznou mierou intenzity takéhoto kontaktu a tiež jeho prežívania), s čím následne ide aj záujem spomínaných osôb na ochrane nedotknuteľnosti takýchto atribútov. Pre pomernú rôznorodosť jednotlivých stránok osobnosti potom treba zjavne uvažovať aj s relatívne širokým spektrom možných neoprávnených zásahov proti uvedeným zložkám osobnosti (resp. i len proti niektorej z nich), ktoré sa však vždy dotýkajú osobnosti fyzickej osoby ako celku už zmienených vlastností a charakteristík. Každý takýto zásah je obvykle dotknutou osobou (resp. aj inými osobami) vnímaný značne nepriaznivo a preto je namieste poskytnutie zákonnej ochrany osobnostnej sfére jednotlivca i v súlade s hierarchickým usporiadaním nielen ústavne, ale i normami nižšej právnej sily zaručených ľudských práv. Ak potom Občiansky zákonník právo na ochranu osobnosti fyzickej osoby upravuje ako jednotné právo majúce za úlohu zabezpečenie rešpektovania osobnosti fyzickej osoby a jej všestranný rozvoj, nemožno prehliadať to, že súčasťou tohto jednotného práva sú i jednotlivé čiastkové práva smerujúce k ochrane jednotlivých hodnôt (stránok) osobnosti fyzickej osoby, ktoré sú neoddeliteľnými súčasťami celkovej fyzickej i psychicko-morálnej integrity osobnosti. V tejto súvislosti potom zásadný (nezanedbateľný) význam má i to, že ako výpočet chránených stránok osobnosti (život, zdravie, občianska česť, ľudská dôstojnosť atď.), prostriedkov slúžiacich na

ochranu (upustenie od zásahov, odstránenie ich následkov a poskytnutie primeraného zadosťučinenia) a napokon i kritérií nedostatočnosti zadosťučinenia podľa § 13 ods. 1 O. z. (teda v inej než peňažnej forme) v zákone je len príkladným (demonštratívny) a pre pomernú všeobecnosť úpravy a väzbu niektorých jej častí len na celkom konkrétne zásahy je tu pomerne rozsiahly priestor pre dotvorenie práva súdom.

Ak totiž v rámci ochrany osobnosti možno zrejme chrániť a s istou rezervou zrejme aj určitým spôsobom usporiadať jednotlivé zložky osobnosti majúce byť chránené prostriedkami občianskoprávnej ochrany práv (čo do poradia ich dôležitosti), niet zrejme sporu o tom, že aj príkladný výpočet v ust. § 11 O. z. je koncipovaný v smere postupu od najdôležitejších zložiek práva na ochranu osobnosti k tým menej dôležitým (i keď nie nevýznamným), nakoľko zjavne najvyšší stupeň ochrany a i prípadných prostriedkov k tomu slúžiacich si bude vyžadovať život fyzickej osoby, hneď po ňom jej zdravie a až následne i ďalšie hodnoty podľa príslušného výpočtu v ustanovení zákona obvykle porušované (na rozdiel od skorších zložiek) len zásahmi verbálnej povahy (a takto napriek nemožnosti bagatelizácie ani takýchto zásahov zásahmi spravidla menej významnými). Takéto usporiadanie možno vybadať i v ďalšej časti úpravy. Tu totiž nemožno nevidieť ten rozdiel, že kým u úpravy z ust. § 13 ods. 1 O. z. sa tam uvedený príkladný výpočet prostriedkov ochrany (rozšíriteľný výkladom aj pri rešpektovaní možnosti budúcich potrieb, daných povahou dnes často ešte netušených zásahov) môže vzťahovať prakticky na zásahy do všetkých zložiek práva na ochranu osobnosti (samozrejme s určitými modifikáciami, keď napr. v prípade zásahu do práva na život uplatňovanie práva na ochranu osobnosti už nežijúcej fyzickej osoby bude na osobách uvedených v ust. § 15 O. z., čo samozrejme nebráni v samostatnom uplatňovaní osobnostných práv takýmito osobami, najmä - ako aj v prejednávanej veci - pre porušenie práva na rodinný život nenávratným zánikom rodinných väzieb s celkom konkrétnou blízkou osobou a aj relevantné prostriedky ochrany sa tu môžu líšiť nielen v závislosti na povahe zásahu a ním porušeného čiastkového práva, ale aj od následkov v každom konkrétnom prípade), takto to už nie je v prípade ďalšej časti úpravy (i tejto majúcej sa použiť aj v prejednávanej veci), kde jediný príklad nedostatočnosti tzv. nepeňažného zadosťučinenia uvedený v ustanovení § 13 ods. 2 O. z. a spočívajúci v znížení dôstojnosti fyzickej osoby alebo jej vážnosti v spoločnosti v značnej miere v kontexte celého obsahu príslušnej úpravy zjavne dopadá len na tie zásahy do práva na ochranu osobnosti, ktorými sú zásahy do jeho čiastkových zložiek napadnuteľných inak než fyzickým zásahom do podstaty práva (právo na česť, dôstojnosť, súkromie a pod.). Z uvedeného potom treba a contrario (opakom) dovodiť (i vzhľadom na len demonštratívny charakter úpravy vo väčšine rozhodných ustanovení O. z. o ochrane osobnosti) tiež ten záver, že nedostatok následku výslovne zmieneného v ust. § 13 ods. 2 O. z. nemôže byť dôvodom odopretia ochrany tam uvedeným spôsobom v prípadoch zásahov do tých zložiek práva na ochranu osobnosti, ktoré predstavujú samotnú podstatu existencie fyzickej osoby (život a zdravie) a ktoré sú z hľadiska už vyššie naznačenej hierarchie zložiek práva na ochranu osobnosti tými najvýznamnejšími hodnotami. Na otázku významu absencie zákonom výslovne ustanovených kritérií pre nedostatočnosť zadosťučinenia v inej než peňažnej forme teda treba podľa názoru odvolacieho súdu odpovedať tak, že u zásahov do práv na život alebo zdravie ako najvýznamnejších zložiek práva na ochranu osobnosti fyzickej osoby je nedostatočnosť iného než peňažného zadosťučinenia pravidlom (a to bez potreby zisťovania ďalších podmienok nedostatočnosti).

Pri riadení sa aj týmito úvahami potom bolo treba v prejednávanej veci odmietnuť i tú časť odvolacích námietok žalovaného a vedľajšieho účastníka na strane žalovaného, ktorými sa brojilo proti konkrétnej výške žalobcom priznanej náhrady nemajetkovej ujmy (kde inak došlo prakticky bezo zvyšku k prevzatiu požiadaviek zo žaloby a k vyčerpaniu tým predmetu konania plným vyhovením žalobe.

Pretože je zrejme, že už v mnohých prípadoch tzv. verbálnych deliktov závery ustálenej súdnej praxe nepovažujú za dostatočné poskytnutie zadosťučinenia v nepeňažnej forme a súdy pristupujú k priznávaniu náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch i ako k určitej forme postihu porušovateľa práva na ochranu osobnosti (v ktorej súvislosti tak plnenia z práva na ochranu osobnosti na rozdiel od plnenia za práva na náhradu škody neplnia primárne reparačnú funkciu), niet žiadneho rozumného dôvodu a takto ani priestoru pre výklad, podľa ktorého by právo na zadosťučinenie formou náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch malo patriť u zásahov do zložiek jednotného práva na ochranu osobnosti ležiacich hierarchicky nižšie a naopak nemalo prislúchať u zásahov do tých zložiek, ktoré im musia z povahy veci byť nadradené. I keď pri takýchto zásahoch zaiste má svoj význam aj poskytovanie ochrany proti nim nielen prostriedkami občianskoprávnej ochrany práv, ale tiež inými prostriedkami často z oblastí právnych odvetví nachádzajúcich sa už v sfére práva verejného (postihy trestných činov, resp. dnes už zločinov a prečinov a tiež priestupkov v trestnom alebo správnom konaní),

možnosť alebo dokonca i nutnosť vyvedenia trestnoprávnej, priestupkovej či disciplinárnej alebo inej obdobnej zodpovednosti voči porušovateľovi práva na ochranu osobnosti nemôže byť dôvodom pre odmietnutie poskytnutia ochrany podľa predpisov občianskeho práva. V prípadoch útokov proti životu alebo zdraviu totiž z prostriedkov ochrany vypočítaných v ust. § 13 ods. 1 O. z. efektívne využitelnou nie je požiadavka na upustenie od neoprávnených zásahov do práva podliehajúceho ochrane (zásah do práva na život priamo u pôvodného nositeľa práva na ochranu osobnosti vylučuje akékoľvek ďalšie zásahy do ktorejkoľvek inej zložky jeho osobnostných práv a v prípade zásahu do práva na zdravie, teda do práva na zachovanie fyzickej integrity osobnosti pokračovanie v zásahoch spravidla nehrozí, resp. prostriedkom na ich vylúčenie sú inštitúty trestného práva) ani na odstránenie následkov zásahov (zásah do práva na život je neodstrániteľný a zásah do práva na zdravie odstrániteľný len podľa okolností konkrétneho zásahu a to ešte inými prostriedkami než prostriedkami občianskoprávnej ochrany práv a obvykle bez pričinenia či akejkoľvek súčinnosti porušovateľa práva) a napokon i možnosti poskytnutia primeraného zadosťučinenia v inej než peňažnej forme sú pri týchto zásahoch relatívne obmedzené. Samotná ľútosť či ospravedlnenie porušovateľa práva za spôsobený následok často tomuto následku nie sú primerané a niekedy sú motivované len snahou o získanie poľahčujúcich okolností a teda i čo najnižšieho trestu (alebo a to prípadne i v spojitosti s „dobrovoľným“ poskytnutím určitých plnení snahou eliminovať neskoršie požiadavky finančného či vecného rázu), odsúdenie v trestnom konaní či postih v konaní o priestupkoch sú potom len výrazom prístupu štátnych orgánov k ochrane záujmov chránených Trestným zákonom a zákonom o priestupkoch a primeraným zadosťučinením byť nemôžu (keďže to, že páchatel trestného činu alebo priestupku postihu neunikne, by malo byť normou a nie výrazom potechy poškodeného nad tým, že porušenie práva bolo nasledované trestom).

Sumu náhrady 50.000 eur u každej z osôb v postavení blízkych osôb subjektu zásahu do práva na život potom rozhodne nemožno považovať za prehnanú, ak sa takýmto spôsobom tým najbližším osobám zomrelého (§ 116 O. z., časť vety pred bodkočiarkou), s ktorými tento pred nenapraviteľným zásahom do práva na ochranu jeho osobnosti (a tiež osobností pozostalých) tvoril úplnú rodinu (a na základe nikým účinne nespochybných výsledkov dokazovania v prejednávanej veci i harmonické životné spoločenstvo, spoločenstvo rodičov a dieťaťa, rodinné spoločenstvo s rovnakou nespochybnou perspektívou jeho ďalšieho harmonického a s prihliadnutím k veku zúčastnených zrejme tiež dlhodobiejšieho fungovania), majú aspoň čiastočne zmierniť všetky následky nikdy celkom nereparovateľnej straty. V tomto prípade totiž rozhodne nemožno pominúť (okrem už vyššie spomínaného porušenia esenciálneho osobnostného práva samotného neb. T. X., ml. aj okresným súdom správne konštatovaného nenávratného porušenia práva žalobcov z prejednávanej veci na rodinný život žalobcov v prítomnosti syna je nemožné vyčíslieť hodnotu straty ľudského života v peňažnej forme, preto jedinou možnosťou je v rámci voľnej úvahy súdu a v rámci zohľadnení všetkých rozhodujúcich skutkových okolností dospieť k primeranej výške náhrady nemajetkovej ujmy. Súd prvého stupňa zodpovedne a dostatočne zistil, posúdil a vyhodnotil rozhodujúce skutkové okolnosti a dospel k správne záveru o výške náhrady nemajetkovej ujmy. V kontexte priznávaných náhrad súdmi SR nemožno považovať priznanie nemajetkovej ujmy 50.000 eur každému z rodičov pri úmrtí syna za neprimerané.

Námietku vedľajšieho účastníka na strane žalovaného týkajúca sa nedostatku jeho pasívnej legitímácie považoval odvolací súd za irelevantnú. K námietke, že náhrada nemajetkovej ujmy nespadá do rozsahu povinného zmluvného poistenia odvolací súd zotrváva na doterajšej rozhodovacej činnosti (napr. rozsudok sp. zn. 24Co/368/2015 z 1. júla 2015) a dodáva, že súčasťou náhrady škody (ujmy) spôsobenej na zdraví sú nielen ujmy majetkovej povahy, ale aj nemajetkové ujmy na základe výslovného znenia zákona, akými sú napr. bolesti a sťaženie spoločenského uplatnenia, ktoré sa odškodňujú v peniazoch. Právna teória prisudzuje zmysel škody (inej než materiálnej) aj iným ujám nemajetkovej povahy, ktoré môžu vzniknúť z porušenia práva v dôsledku zásahu do inej než majetkovej sféry poškodeného, t.j. ujám imateriálnym, morálnym, citovým, za ktoré prináleží poškodenému peňažná náhrada.

V tejto súvislosti je dôvodné poukázať na znenie smernice Rady č. 72/166/EHS; č. 90/232/EHS a č. 2000/26/ES, podľa ktorých členské štáty sú povinné prijať všetky primerané opatrenia zabezpečujúce, aby zodpovednosť za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel bola pokrytá poistením s cieľom ochrany poistených strán a potenciálnych obetí nehôd a aby akékoľvek škody a ujmy v oblasti povinného poistenia nezostali neuhradené. S použitím eurokonformného výkladu pojmov "náhrada škody, škoda na zdraví" sa v rámci náhrady škody odškodňuje aj nemajetková ujma spôsobená pozostalým po obeti dopravnej nehody, ktorú v širšom ponímaní treba považovať za škodu na zdraví.

Odvolačný súd poukazuje na rozsudok Súdneho dvora EÚ zo dňa 24. októbra 2013 (C-22/12), podľa výroku ktorého článok 3 ods. 1 Smernice Rady 72/166/EHS z 24.04.1972 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú motorovými vozidlami a kontroly plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti, článok 1 ods. 1 a 2 druhej Smernice Rady č. 84/5/EHS z 30. decembra 1983 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel, zmenenej a doplnenej smernicou Európskeho parlamentu a Rady č. 2005/15/EHS z 11.05.2005 a článok 1 prvý odsek tretej smernice Rady 90/232/EHS zo 14.05.1990 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel sa majú vykladať tak, že povinné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla má pokrývať aj náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode, ak jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo uplatniteľné v spore vo veci samej. V 56. bode rozsudku Súdny dvor konštatoval, že poškodené osoby pri svojom nároku sa opierajú o § 11 Občianskeho zákonníka, teda majú oporu vo vnútroštátnom práve. V 57. bode rozsudku sa uvádza, že tento záver nemôže spochybníť ani okolnosť predložená slovenskou vládou, podľa ktorej tieto paragrafy patria do tej časti českého i slovenského Občianskeho zákonníka, ktorá sa týka zásahov do ochrany osobnosti a ktorá je v zmysle týchto zákoníkov nezávislá od časti týkajúcej sa zodpovednosti za škodu v pravom zmysle slova.

Súd musí nielen rešpektovať právo, ale jeho výklad a aplikácia musí smerovať k spravodlivému výsledku. Právo musí byť predovšetkým nástrojom spravodlivosti, nielen súborom právnych predpisov, ktoré sú mechanicky a formalisticky aplikované bez ohľadu na zmysel a účel toho ktorého záujmu chráneného príslušnou normou (citované z nálezu Ústavného súdu SR č. 2221/07 z 19.03.2008). V materiálnom právnom štáte nejde len o dodržiavanie práva bez ďalšieho, ale predovšetkým o dodržiavanie takých pravidiel správania, ktoré sú v súlade s hodnotami, na ktorých je právny poriadok vybudovaný. Právo je spoločenský normatívny systém, ktorého účelom je rozumné usporiadanie vzťahov medzi členmi spoločnosti. Už z tejto základnej funkcie práva vyplýva, že riešenia, ktoré sa požiadavke rozumného usporiadania vzťahov priečia, sú neprijateľné. Súdu jednoznačne prislúcha, aby sa zaoberal otázkou, či mechanická aplikácia zákona nemôže priniesť absurdné dôsledky a v prípade, že tomu tak je, aby takouto interpretáciou pomocou redukcie "ad absurdum" odmietol a aby zvolil výklad, ktorý bude v súlade so zmyslom a účelom zákona a ktorý bude racionálny a spravodlivý. Vnútroštátny orgán aplikácie práva sa má vždy usilovať o eurokonformný výklad vnútroštátneho práva, t. j. výklad v súlade s komunitárnym právom, aby sa tak zabezpečil "reálny účinok" príslušnej smernice bez ohľadu na to, či ustanovenia použité pri výklade majú alebo nemajú priamy účinok. Súd členského štátu môže prostredníctvom eurokonformnej interpretácie vyplniť medzery vnútroštátneho právneho predpisu samotnými ustanoveniami smernice. V tejto súvislosti odvolací súd poukazuje na správny výklad pojmov "náhrada škody, škoda na zdraví" súdom prvého stupňa, ktorý vychádzajúc z rozsudku Súdneho dvora Európskej únie č. C-22/12 zo dňa 24. októbra 2013 správne uzavrel, že v rámci náhrady škody sa odškodňuje aj nemajetková ujma spôsobená pozostalým po obeti dopravnej nehody, ktorú v širšom ponímaní treba považovať za škodu na zdraví.

Citovaným rozsudkom C-22/12 zo dňa 24. októbra 2013 Súdny dvor Európskej únie rozhodol, že ak vnútroštátne právo umožňuje rodinným príslušníkom obete dopravnej nehody požadovať náhradu utrpenej nemajetkovej ujmy, náhrada tejto ujmy musí byť krytá povinným poistením motorového vozidla. Súdny dvor súčasne upozornil, že i keď nerozhoduje vnútroštátny spor, vnútroštátnemu súdu prináleží, aby rozhodol právnu vec v súlade s rozhodnutím Súdneho dvora, pričom týmto rozhodnutím sú rovnako viazané ostatné vnútroštátne súdne orgány, na ktoré bol podaný návrh s podobným problémom. Súdny dvor ďalej spresnil, že ujma na zdraví, ktorá musí byť podľa druhej smernice (Smernica Rady 84/5/EHS z 30. decembra 1983) krytá, predstavuje akúkoľvek ujmu, ktorá bola spôsobená zásahom do osobnej integrity, čo zahŕňa tak fyzickú ako aj psychickú traumu. Preto medzi škody, ktoré sa musia nahradiť v súlade s právom Únie, patrí aj nemajetková ujma, ktorej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo uplatniteľné v danom spore. Napokon Súdny dvor uviedol, že ochrana podľa prvej smernice (Smernica Rady 72/166/EHS z 24. apríla 1972) platí pre akúkoľvek osobu, ktorá je podľa vnútroštátnych právnych predpisov upravujúcich zodpovednosť za škodu oprávnená na náhradu škody spôsobenej motorovými vozidlami.

Odvolací súd sa stotožňuje s názorom, podľa ktorého účelom poistenia za škody spôsobené prevádzkou dopravných prostriedkov je zmierniť dôsledky škôd, ku ktorým došlo v súvislosti s touto prevádzkou. Aj podľa dôvodovej správy k zákonu č. 381/2001 Z.z. je usmrtenie pri dopravnej nehode najzávažnejším dôsledkom tejto udalosti. Pokiaľ podľa súdnej praxe usmrtenie pri dopravnej nehode vyvoláva nielen občianskoprávnu zodpovednosť za škodu, ale aj občianskoprávnu zodpovednosť za neoprávnený zásah do osobnostných práv, musí byť aj táto zodpovednosť predmetom poistného krytia. Ak by náhrada nemajetkovej ujmy pozostalých nemala byť predmetom poistného krytia, mohlo by to znamenať značné majetkové riziko subjektov zodpovedajúcich za takúto nemajetkovú ujmu, ktoré by v individuálnych prípadoch mohlo viesť aj k ich finančnému bankrotu. Zároveň by to mohlo znamenať aj neistotu pozostalých v tom smere, či im prisúdená náhrada bude aj skutočne poskytnutá, resp. riziko, že pri insolventnosti zodpovedného subjektu nebude vymožiteľná.

Neprijateľnosť týchto dôsledkov vyžaduje extenzívnu interpretáciu pojmu škoda pre účely zákona č. 381/2001 Z.z. tak, že doň patrí aj náhrada nemajetkovej ujmy za zásah do osobnostných práv pozostalých, a teda že aj táto náhrada je predmetom poistného krytia. Pri výklade a aplikácii právnych predpisov totiž nemožno opomíňať ich účel a zmysel, pričom platí, že súd nie je absolútne viazaný doslovným znením zákona, ale sa od neho smie a musí odchyliť, ak to vyžaduje účel zákona, história jeho vzniku, systematická súvislosť a podobne.

Podľa rozsudku Súdneho dvora vo veci Drozdovs C-277/12, smernica rady 72/166/EHS a smernica rady 84/5/EHS sa majú vykladať v tom zmysle, že povinné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel má pokrývať aj náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode, ak jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo uplatniteľné v spore vo veci samej.

Za stavu, že právo Slovenskej republiky (jeho ustanovenia § 13 ods. 2 a 3 OZ) umožňuje žalobcovi požadovať náhradu nemajetkovej ujmy, je teda dôvodný záver, že takáto náhrada nemajetkovej ujmy musí byť likvidovaná z povinného zmluvného poistenia. Odvolací súd preto zhodne so súdom prvého stupňa neuznal právnu argumentáciu vedľajšieho účastníka na strane žalovaného.

Náhrada nemajetkovej ujmy v sume 50.000 eur každému zo žalobcov je primeraná a rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej je potrebné považovať za vecne správny a preto ho odvolací súd podľa § 219 ods. 1 i 2 O. s. p. potvrdil. Správnym bolo i rozhodnutie súdu prvého stupňa o trovách konania a poplatkovej povinnosti žalovaného.

O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd v zmysle § 224 ods. 1 a § 142 ods. 1 O.s.p. a v odvolacom konaní úspešným žalobcom náhradu nepriznal, keďže si ju v zmysle § 151 ods. 1 O.s.p. návrhom neuplatnili.

K prijatiu tohto rozsudku došlo pomerom hlasov 3 : 0, čiže jednomyseľne (čl. I. § 3 ods. 9 posledná veta zákona č. 757/2004 Z. z. v znení neskorších zmien a doplnení).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je možné podať odvolanie.